

Naujienu Antroji Dalis

NR. 853

CHICAGO LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXIII METAI

MODELIOKIME LIETUVYBĖ

Kartą į metus liet. išeivija pajunta stipresnį moterų veiklos viešumo pasireiškimą, kai jis išsilieja madų parodų ruoša ir joms išgarsinti laikraščių straipsniais. Užmonės tikslas esąs labdara — seneliams prieglaudos namų statyba.

Jei mados taip sėkmingai sužadina visuomenės, o ypač pačių moterų širdyse gailestingumą ir dosnumą, kas gi išdrįstų vargšus senelius skriausti, peikdamas priemones, panaudojamas tokiam kilniam tikslui?

Tik darosi grasu ir apmaudu, kai madas garsinančios ir gariančios rašėjos per toli nukrypsta nuo tiesos vėžių, kai drabužių sukūrimo ir pasiuvimo pramonę paverčia aukščiausio grožio bokštu, meno gelmėmis ir net dieviškumo apraiška? !... Gi pačios modeliuotojos skelbiamos esant nepalyginamo darbštumo pavyzdžiais ir kūrybos genijais:

"Niekados nepraleisk progos pamatyti ką nors gražaus. Grožis yra Dievo rankraštis, Dievo šventovė, stovinti prie kelio. Sveikink grožį kiekviename veide, žydrame danguje, kiekviename gėlėje". — Šiais žodžiais, parafrazuodama Kingsley, pradėjo madų parodą In. Bubelinė Klivelande (Draugas, 1966 m. Nr. 288).

Dabartinio žmogaus vienu pasimetimo ženklų, mano išmone, bene bus polinkis įprastinius buitines reikalus, šiuo atveju madas, ir su jomis susijusią prekybinę propagandą ginti ir teisinti, pasikinkant grožio, meno, netgi filosofijos ar paties Dievo sąvokas! Tarsi tik mados atveria akis į aukštesnį pasaulį.

Kad mada neatstovauja grožio, daug šnekėti nėra reikėtų. Užtenka tik pasidairyti gatvėje ar pabuvoti kokiam pažmony — ir kiekvienas tuo įsitikins. Pav. dabar labai madingi trumpi moterų sijonai. Tačiau, jei "miniskirt" savininkės keliai atsikišę, smaili ar kampuoti — niekas šitokių reginių nesizavės. Taip pat labai madingos siauros vyrų, ypač jaunimo, kelnės. Kai jos užtemptos ant kreivokų, per plonų ar per daug storų kojų — vargu kas ir tokiu apsitaisymu grožės. Tas pats ir su šukuosena. Jei mergina žemo ūgio, smulkutė, o kuodas nedarniai išsikišęs, aukštas ir plačiai išpūstas — ji atrodo, lyg plaktukas ar kūjis ant koto. Žinoma, nei tai trumpasijonei nei siaurakelniniui kavaleriui niekas akysna nereikš nuostabos, nes tokia dabar mada ir tiek. Tik viena yra aišku: garsindamas madą, nebūtinai garsini grožį. Dažniausiai būna visai atvirkščiai, nes mada negražumą, bjaurį, netgi

visišką beskoniskumą kaip tik pateisina. Ji pateisina netgi nekuklumą, nemoralumą. Vargu pritikytų šitokius reiškinius laikyti "Dievo rankraščiu".

Prieš kiek laiko, jau nebeatsimenu kuriame laikraštyje, ar tik ne "Darbininke", viena madų naujienu pranešėja aiškino, kad dabar jau esą visai nemada dėvėti nuo skrybėlaitės nuleistus ant veido tinklelius. Ji net stebėjosi, kad kai kurios moterys tokio papuošalo vis dar nenorinčios atsakyti. Esą atrodo lyg stengtųsi paslėpti kokią veido ydą arba užsispyrę laikytusi savo senelės skonio. Tačiau jokios nuostabos nei pašaišos tie tinkleliai rašėjai nekėlė, kai visai neseniai jie dar buvo madingi. Ir aišku niekas nesistebės, kai ryt ar poryt jie vėl ateis į madą. Šitas pavyzdys parodo, kad mada pateisina visišką mąstymo neuoseklumą - nelogiškumą.

Madų pramonė niekad nebuvo laikoma meno kūrybos sritimi. Ypač šiais laikais mada, būdama urminės gamybos padariniu, negali būti grožio reiškinio ar apskritai menų. Kad ir įmančiausiai sukirptas ir pasiūtas drabužis nukopijuojamas ir prekyvietėse paskleidžiamas. Madų vertelgos kaip tik ir nori, kad jų "kūryba" ko plačiausiai pasklistų. Šiam dalykui išleidžiamos didžiulės pinigų sumos: rengiamos parodos, sandamos jaunos, gražios modeliuotojos, paruošiami puošnūs, patrauklūs, paveikluoti spaudiniai. Todėl madų rodymas visai nėra tarnyba grožiui, bet greičiau pramonei, šiosios nuolat dirbtinai kurstomam naujovės ir kitokybės siekimui patenkinti žaismas.

Atrodo, kad ir pačios madų garsintojos nujaučia, kad čia kažkas ne visai taip, kad greičiausiai jų veikloje daugiau tuštybės, negu "geniališkumo" ar darbštumo. Ypač darosi įtartina, kai jos tuoj sukranta teisintis ir įrodinėti, jog jau nuo amžių taip esą įprasta, kad moterys mėgsta puoštis ir visada taip elgėsi — tarsi jų jau toks pašaukimas. Tačiau madų advokatės užmiršta pridurti, kad šis pomėgis ataidi kaip tik iš tų laikų, kai moteris buvo tik tiek ir verta, kiek ji graži ir patraukli, kai jos išviršinis išpuošimas buvo jos vertės pakėlimas.

Visokiomis teisėmis su vyrų susilyginusiai moteriai dabar atsivėrė platūs visose srityse veiklos laukai, svarbūs uždaviniai, pareigos ir nuolat didėję reikalavimai. Net ir patys vyrai, kurie juk moteris daugiausia ir gražina, joms madas išgalvoja ir steigia visokioms

LADY ROSS TOURASCO — MUSOPHAGA ROSSAE
Toks yra vardas šios mėlynai - juodai - violetiniais spalvotos raudonsparnės karštų kraštų graužolės, kurią Linkolno parko zoologijos sodas parinko balandžio mėnesio paukščiu. Tourago galima matyti zoologijos sodo paukštininke.

puošmenoms gaminti pramonę, nekartą prikiša: "O kur jūs lyties kompozitoriai, dramaturgai, tapytojai ir kitokios kultūros įžymieji? Šalia to mūsų išeivijos moteriai taikomi dar ir kitokie priekaištai: mūsų moterų dar nematyti nei Alto, nei Vliko, nei kitų veiksnių vadovybė nei šiaip bet kokios visuomeninės veiklos priešaky. Dar ir dabar, nepaisant ir akademinio išsilavinimo, jos labiau mėgsta būti nerūpestingomis, neatsakingomis, puošniomis ponitėmis ir "damomis su kamelijomis".

Apie čekagiečių moterų suruoštą madų parodą Toronte (Kanadoje) buvo šitaip pasigirta: "...Bet domėjimasis mados mums drauge parodo, kad mūsų moterys tebėra gyvos, aktyvios ir... moteriškos" (Draugas, 1966 m. Nr. 278).

Kažin, ar vertėtų girtis šitokiū būdu pasireiškiančia moterų gyvybe ir "aktyvumu"? Negi svarbiausiu moterų nuopelnu reikia laikyti, kad jos savo dėmesiu madoms išliko moteriškomis, atseit, nesuvyriškėjo? Argi Draugo rašėjas (-ja) būtų įsitikinęs, kad moteriškumas iškalbingiausiu būdu išreiškiamas tik madingais drabužiais? Kai rūkymas ir girtavimas, anksčiau buvę beveik tik vyrų pomėgiais ir neabejotiniais vyriškumo požymiais, dabar daug turi šalininkų ir moterų tarpe, reikėtų sutikti, kad moterys jau bus smarkiai suvyriškėjusios. O ką jau bešnekėti apie vyrišką aprangą,

kelnų, pasisavinimą?

Toliau tas pats autor. šitaip dėsto: "Dar sykį lietuvių moteris įrodė, kad sumanumu ir nepaprastu darbštumu galima pasiekti puikių rezultatų. Pūkūs megsti apsiaustai ir vakarinės suknelės užėmė torontiškiems kvapą."

Suprantama, ne kiekvienas linka visiems darbams ir visokioms pareigoms. Tačiau, turint galvoj tik madų parodą ir šnekant apskritai apie "lietuvių moterį" ir jos "nepaprastą darbštumą", man rodos, jos pasiekti "rezultatai" labai menki ir tikrojo lietuvių darbštumo visai neparodo. Šauningos išeivinės moters pečius slegia visai kitokie rūpesčiai: nepaprastai sunkios pareigos ir didelio atsakumo našta prieš dabartinę mūsų visuomenę ir ypač tautos ateitį. Juk nepakeičiama tiesa, kad lietuviybė šiame krašte išsilaikys tol, kol ištesės išeivijos moteris — motina.

Iš parodų garsinimų aiškėja, jog mūsų moterų darbštumas toks didelis, kad jos net vengia pirktis gatavų drabužių, o būtinai juos pačios siuvasi ar mezga. Bet kur kas svarbiau, jei tokį pat įkarštį ir pajėgas panaudotų savo tiesioginiam ir pagrindiniam uždaviniui — vaikų tautiniam išlikimui apsaugoti. Kodėl tos bitelės — darbininkėlės nepradedą spiesti, užauti ir skardintis, kai kiekvieną rudenį atsidaro šeštadienių mokyk-

(Nukelta i 2 psl.)

MODELIUOKIME LIETUVYBĘ

(Atkelta iš 1-mo psl.)

Iėlių durys ir kai reikia ten ko daugiau sukviesti vaikų? Tada mūsų moterų sambrūzdžio visai negirdėti, o švietėjams vis iš pradžių tenka įtikinėti ir baksnoti į užkietėjusių tėvų sąžinę, tautinę sąmonę ir piniginę. Ar ne čia moterų ir motinų rūpestis, kad neištautėtų lietuviškos mokyklos?

Gera žinau, kad nemažai moterų darbuojasi šeštadieninėse mokyklėse ir viename kitame vaikų darželyje. Tačiau šalia tylaus triūso reikalingas ir nuolatinis, visur įsiskverbęs, garsinimas, žodžiu ir raštu šių klasių svarstymas ir aiškinimas. Man rodos, visai teisingai L. Vaičiūnienė LSS serijos sueigoje anąkart pasakė: "Apskritai, mūsų spaudoje moterų plunksnos užpildytinas laukas kuone tuščias, arba užpildomas vyrų" (Draugas, š. m. Nr. 2).

Lietuvybės ateitis visai nepriklausys nuo dabartinio moterų puošnaus apsirėdymo ir madingumo, bet nuo to, kiek ji pajėgs atlikti išeivystės uždėtas pareigas. Jau ir jaunimo tarpe pradedama pasigesti tėvų tautinio jautrumo. Neseniai skaitėme bostoniškių jaunimo metų progą atsišaukimą, kuris tėvams primena: "Jokio medžiaginio turto gausybės ar žerėjimas neatperka to nusidėjimo, kurį sąmoningai ar per apsilėidimą padarome, už savo medžiagines geres ir patogumą parduodami politinėje tremtyje nutautėjimui savo ir savo pavergtos tautos vaikus". Pagal tai ir motinos reikšmę reiktų suprasti kur kas plačiau. Motina augina tautą daugiausia ir atstovauja. Todėl ji atsakinga ne tik už savo vaikus, bet ir už tautos vaikus. Jos rankose tautos išlikimas. Šį uždavinį lietuvių kaimietė anais carinės priespaudos laikais, jei dar ir ne visai sąmoningai suprato, tai jauste nujautė ir garbingai vykdė.

Tautybė reiškiasi ne tik kalba ir papročiais. Ji nusken-dusi ir įsisiurbusi giliai žmogaus dvasinėje sąrangoje, savitu būdu nutiekdama ir nuspalvindama asmenį. Guodžiamės, kad mūsų šalis jaunimas dar tik retais, pavieniais atsitikimais palaidesnis ar pašlijęs, jo didžiuma atspariai padori. O tokiu išlikęs tik todėl, kad iš savo tautos per tėvus įgytas nuosaikumas ar santūrunas jį prilaikė nuo pavojingų kraštutinybių, nors ir būtų veikiamas madų, šio krašto mokyklos įtakos ar pasiekto visuomenė poaukščio. Tautinis auklėjimas eina ranka rankon su asmeninių dorybių ugdymu.

Kad moteris yra šeimos židinio sargas ir namų dvasia — dar neatgyventa tiesa. Ji nuolat gyvenime pasitvirtina, o išeivijoje tampa ypač svarbia.

Jau ankstyboje kūdikystėje vaikai jaučia, ko tėvai laikosi ir kam nuolaidžiauja, o prieš vaikus tik vaidina esą nepalenkiamais. Ypač motinos tvirtybė ir jos atspara šeimoje yra lemiamas veiksnys ir būtiniausia sąlyga vaiko ateičiai.

Kai vienos moteris nušviestais lieptais, palydimos muzikos, pasikraipydamos, rodo visokių savo siuvinis, o kitos, žiūrovės, į tuos parėdus bespokšodamos ir jais besigerėdamos, sąla, — mane ima baimė, ar kartais jos nebus primiršusios anksčiau minėtų mūsų tautinių reikalų? ...

Jei atsirastų kitas, šių laikų, Petras Rimša, gal būtų, išeivijos moterį dabar atvaizduotų madas modeliuojančią, nes dėl jokio kito dalyko jos nerodo tokio didelio sujudimo, kiek madų parodų ruošoj. O vis tiek varžybų su diorais ir balanciagomis laimėti nepavyks ir brangiųjų kailių prekybininkai puikiai ir be mūsų išsivers — jie visi ir dabar milijonieriai! Tuo tarpu daugybė mūsų reikalų laukia dėmesio, pastangų ir triūso.

Kam pirmausia, jei ne moterims, derėtų ruošti paskaitas ir kaimynystės savitarpio pašnekėsius auklėjimo ir tautinių reikalų temomis, rūpintis savų ir verstinių dalykėlių paruošimu vaikų skaitybai, tinkamos raštijos atranka jaunimo knygynėliams? Taip pat čia įeity tinkamų žaislų parinkimas, atmetant karo pabūklus, monstrus ir lėles-paneles. Tuo būdu jau iš mažens gal šiek tiek labiau vaikai jaustų tėvų vadovaujančią ranką, ir kartu būtų užkertamas kelias blogiui tarpti.

Laikraštijoje vieton receptų, kaip pasigaminti prašmatnių patiekalų svečiams nustebinti ir pasigirti, gal svarbesni būtų patarimai, kaip greitai paruošti maistingų valgių šeimoms, kurių abu tėvai dirba, kad, ilgai nelaukus, galėtų su vaikais pasistiprinti; arba įsidėti maistingų užkandų kur išeinant.

Tokie ir panašūs klausimai, man rodos, galėtų būti nagrinėjami moterims skirtuose kampeliuose laikraščiuose. Net ir tos "grožio" atstovės, modeliuotojos, turėtų daug ko šioje srityje veikti ir čia savo sugebėjimus panaudoti.

Kol madingų parėdų parodomis moterų tarpe nestinga susidomėjimo, neaišku, kodėl ir šiuo atveju vengiama jose pasireikšti ir su tautine apranga, pav. parodant spalvų derinius, įvairius papuošalus, galvos apdangalą ir t. t. Išeivijos visuomenei, ypač jaunuomenei, būtų labai pravartu kartkartėmis parodyti ir atskiru Lietuvos sričių tikrų tautinių drabužių pavyzdžius. Ryškiai nušviesti, atatinamos muzikos palydimi, sumaniai paaiškinami ir gražių moterų devimi, jie su-tvėskėtų šviežiu iškalbingumu.

Dabar jau kai kas prikiša,

AR RAUDA YRA BUVĘS LIETUVOJ?

Klausimas nerimtas, bet yra sakoma
"kas klausia — neklysta"

Apie vikingų-normanų-variagų gerus ir blogus darbus
Rytų Europoje

Juozas Šmotelis, senas naujienietis ir vienas iš šio dien-raščio steigėjų, paskaitas, kad Erikas Raudonasis (Erik the Red) už kruvinus "žbitkus" buvo ištremtas iš Islandijos, kaip jo tėvas už tokius pat nusikaltimus buvo išvytas iš Skandinavijos ir originaliai vadinosi R a u d a, juokais pasakė, "O galėjo būti, kad jo tėvo tėvas už panašius žygdarbius buvo ištremtas iš Zemaičių žemės!"

Vikingais buvo vadinami plėšrūs, karingi Skandinavijos normanų (nordikų) rasės vyrai, kurie turėdami geras sąlygas laivininkystei iš seniausių amžių jau turėjo išsitobulinę praktišką didžiules būrines valtis, kuriomis plačiai jūromis ir upėmis keliaudami vertėsi visokiais įmanomais verslais — ramių sodybų ir išisų valstybių užpildinėjimais, plėšimais, vergų prekyba, ir pagaliau savo pilių bei kolonijų steigimu. Nors po gotų ir kt. germanų genčių išsikraustymo, likusieji Skandinavijoje buvo suskilę į daugybę mažų, įvairių despotų valdomų valstybių, bet bendrai grupavosi į tris ir šiandien tebesančias skirtingas tautines grupes: švedus, norvegus ir danus, kurie ir savo maroderiškus žygius darė lyg susitarę ir pasiskirstę — danai atakavo Anglų salas, norvegai laimės ieškojo tolimuose Vakaruose, o švedai darė savo ekspansiją į Europos, ypač Rytų Europos žemyną ir toliau iki pačios Azijos. Plačiausiai jie buvo žinomi ir prisibijomi kaip vikingai, Anglų salose kaip danai, o Rytų Europos slavų tarpe kaip variagai. Istorinis faktas yra, kad Naugardą (Velikij Novgorod) ir Kieivą ir eilę kitų miestų išilgai didžiojo upių vandens kelio į Juodąją jūrą ir Bizantiją įsteigė tie vikingai - variai, ku-

kad mūsų šiuos tautinius drabužius esą sunku atskirti nuo gudų, ukrainiečių ar latvių. Šitas senoviškas margaspalvis apdaras daug labiau, negu mados, prilitų "Dievo rankraščiams" atstovauti. Net iš Lietuvos gautų staltiesių ir lovatiesių pasiūtomis balinėmis sukniomis "demonstruoja" madą. Tarsi tuos audinius (staltieses ir t. t.) nebūtų galima parodyti savąja paskirtimi ir savoje vietoje. Ar negražu būtų, kad šalia tų tarptautinių madų, visuomenei būtų parodytas ir tutiniais audiniais ir kitokiais dirbiniais išpuoštas svečių kambarys, valgomasis ar vaikų buveinė? Šitaip išgrąžinto buto spalvotas nuotraukas gal pasisektų isprausti į kokį amerikinį žurnalą ar kitokią viešumą.

Visa tai įeina į būdų ir priemonių visumą lietuvybei saugoti ir stiprinti. Moteriai čia kaip tik labai plati dirva pasireikšti "gyva, aktyvia ir moteriška".

Apskritai, šiu laikų moters vyriausiu tikslu ir svarbiausia pareiga bene būtų: gelbėti dabarties žmogų iš dvasinio suskurdimo ir siautėjančios viokių atspalvių bitnikystės.

M. Snarienė

rie, kaip pačių slavų istorikas Nestoras savo kronikoje teigia, slavų genčių pakviesti ir jiems valstybę įsteigė. Tie slavų pasiuntiniai nuvykę pas variagus pasakė, "Mūsų šalis yra didelė ir turtinga, tik tvarkos nėra — ateikite ir valdykite mus." Kaip žinia, variagai paklausė ir atėjo, trys broliai Riurikas, Sineus ir Truvoras, kilę nuo Roslagen-rytinėje Švedijoje. Aiškinama, kad arba dėl brolių raudonų barzdų ir galvos plaukų (senovės normanų kalba raudona vadinosi "russ") arba dėl jų kilmės vietos Roslagen tie atėiviai buvo vadinami "ros", "rus", iš ko ir jų valdos gavo Rosijos - Rusijos vardą. Kad čia tiesos esama, rodo tas faktas, kad variagai pirkliai ir kariautojai net Juodosios ir Kaspijos jūrų pakraščiais ir net pačioje Bizantijos sostinėje Konstantinopolyje buvo plačiai žinomi "rus" (rusų) vardu, o ne kaip vikingai ar variagai.

Rusai bolševikai bando išsiginti savo istorijos

Winnipeg Free Press praicitų metų rugpiūčio pradžioje paskelbė iš Stockholmo specialų Roland Huntfordo straipsnį, pavadinant "Sovietų istorija nuvertina vikingų kilmę." Straipsnis, kuriame atitaisoma sovietų nacional-komunistų istorijos iš-kraipymai, vertas ir mums perskaityti, juo labiau, kad jame parodoma, kaip rusų bolševikai vis labiau persiima buv. vokiečių nacių rasistine megalomanija tiek, kad net savo valstybės kilmės ir vardo išsigina, kadangi atėivių (variagų) įsteigta ir pakrikštyta!

Švedų ekspedicija pernai vasarą norėjusi ištirti senovės vikingų pėdsakus (kelius bei žygius) Rusijoje, bet negavusi sovietų valdžios leidimo, ir neleidimo priežastis buvusi ne politinė, o istorinė. Kadangi sovietų pažiūra į istoriją esanti pasidariusi kraštutiniai nacionalistiška, tad prisibijodami, kad komisijos radimai gali nesiderinti su sovietine "istorija", nenori leisti jokių tyrinėjimų savo žemėje.

Roland Huntford toliau rašo: Vikingai, aišku, darė žygius į Rusiją. Gyvendami prie Baltijos ir būdami atskirti nuo atvirųjų jūrų (Atlanto), Švedijos vikingai, aišku, savo energijos perviršiu progų ieškojo rytuose. Kai norvegų ir danų vikingai plaukiojo į vakarus, terorizuodami britus ir pirmą kartą atradami Ameriką (arba, kaip jie ją pavadinavo "Geroji Vyno žemė" — Vinland the Good), tai Riurikas iš Roslagen, esančio Stockholmo šiaurėje, tyrinėjo ankstybų-

(Nukelta į 3-čią psl.)

ALFONSAS NAKAS

KNYGA APIE MUŠTYNES SU ŠĖTONU - "KRITUSIEJI UŽ LAISVĘ"

Prieš vienuoliką metų Vladas Ramojus parašė knygą apie mūsų uniformuotų vyrų pasitraukimą į Vakarus, visą laiką ant kulnų lipant bolševikams. Tai buvo "Lenktynės su šėtonu". Šių metų pradžioje pasirodė antroji Vl. Ramojaus knyga — "Kritusieji už laisvę". Čia autorius kalba nebe apie panikos apimtus, gyvybę gelbstinčius bėglius, bet apie pokarinės, antru kartu į šėtono glėbį patekusius Lietuvos vyrus, kurie ne tik nuo jo nebėgo, bet dažnai ir patys provokavo kautynes ir kovojo iki mirties.

Tarp kitko, knygos aplanke pasakyta: "Autorius nežvelgia į juos (kovotojus, partizanus, A. N.) tik šaltu istoriko žvilgsniu, bet visa širdimi dalyvauja jų žygiuose ir skaitytoją veda per pavergtos tėvynės miškus, kaimus, miestelius ir nežinomas vietas. Užtat ir aprašymas yra istorinis, bet kartu ir literatūrinis veikalas..." Tikrai, panaudojė daugiausia bolševikų saviškai patiektą medžiagą, Vladas Ramojus pesitenkina vien istoriškai žuvusiųjų registracija. Neretai skyrelį jis ataudžia arba užbaigia jautrių apraudojimu, maldos žodžiais ir poezijos strofomis.

"Kritusieji už laisvę" suskirstyta į tris pagrindinius skyrius, liečiančius trijų Lietuvos sričių partizanų veiklą: I — Kalnų sritis (Aukštaitija), II — Jūros sritis (Zemaitija) ir III — Nemuno sritis (Dzūkija ir dalis Suvalkijos). Daugiausia iš knygos 174 puslapių tenka "Kalnų sričiai" — 90 puslapių. Spėju, kad taip, tikriausia, todėl, jog autorius, pats aukštaitis, pirmiau ir pradėjo telti medžiagą apie aukštaitčius; jog, dėl poros didelių miškų masių, ar tik nebus Aukštaitijoje ir kiek gyvenis partizaninis karas buvęs; pagaliau, jog autorius vengė kartoti Daurmanto "Partizanuose" aprašytas Suvalkijos kautynes ir žmones. Būtų "Kalnų sričiai" ir dar keli puslapiai prisidėję, jeigu "Zaliasis Velnias" nebūtų nei iš šio nei iš to priskirtas prie Zemaitijos. Trys pagrindiniai skyriai yra dar sukapoti į kelias dešimtis poskyrių.

Kadangi knyga nepaprastai sparčiai skaitosi ir kadangi jos puslapių skaičius labai negausus, kitas gali pagalvoti, jog jos parašymas buvo autoriui ne toks jau sunkus darbas. Bet kai įsigilini į dešimtis citatų, į dešimtis autoriaus nurodytų šaltinių, kelis šimtus paskelbtų pavardžių (tik partizanų, tiek ir jų priešų), tai imi suprasti, kokios kantrybės medžiagą kaupiant reikėjo, kiek laiko tai kainą.

Atidžiau skaitydamas pasižymėjau keletą neigiamybių, kurios labiausiai man į akį krito, keletą skubotumo pavyzdžių, neapšlifavimo. Antai, autorius vietomis per dažnai vartoja žodį "partizanas". Pavyzdžiui cituo-

ju iš 42 psl.: "... kariuomenės būriai iš pasalų apsupo bunkerį ir čia žuvo visa eilė partizanų. Tarp jų ir partizanas Jurgis Cibulskis". Čia jokiū būdu nebereikėjo aiškinti, kad J. Cibulskis buvo partizanas. Tokių pavyzdžių pririnkčiau gana daug.

Knygoje yra netikslumų sakinii konstrukcijoje. Keletas pavyzdžių: 39 p. — "A. Rimkus, nieko nelaukęs, dūmė pas partorę rusą Solovjovą, pranešdamas jam, kad susekė banditus..." (turi būti "nelaukdamas... pranešti"); 144 p. — "Veržtis ne patiemis, bet vesti ir prieš kankinamą tautą..." (turėtų būti: "Ne tik veržtis patiemis, bet ir vesti prieš kankinamą tautą..." ar panašiai); 150 p. — "... ir kovojo prieš stribus, terorizuojančius ūkininkus stoti į kolchozus." (gal reiktų: "... ir kovojo prieš stribus, teroro priemonėmis varančius ūkininkus į kolchozus".)

Reikėjo vengti stilistinių persistengimų, kaip šis 73 p.: "Gulėjo bejėgiai (m. p. A. N.) lavonai..." Labai groteskiškas, net nesuprantu, kokiū būdu į knygą patekęs sakiny 136 p.: "Kaip dera tikinčiam partizanui, pirmas susitikimas su laisvės kovotojais įvyko prie kryžiaus (aš pabraukiau, A. N.) netoli Burbonių kaimo, o antrasis — jau Burbonių miške". Prie šito nebeduosiu nė komentary.

Daugelyje vietų autorius pasakoja apie partizanų teismus, apie jų sprendimą, bet niekur nepasako, kokia bausmė kuris stribas, bolševikų civilinis pareigūnas ar išdavikas buvo nubaustas. Aišku, visi jie buvo pasmerkti mirti. Tai kodėl gi vengiama tiesiai taip ir pasakyti? Tas baisusis priešas, tas raudonasis šėtonas išžudė 30,000 kovotojų, dalį jų, į nelaisvę gyvų patekusių, nukankindami sadistiškiausiomis priemonėmis, tad kas gi pasmerks miško brolius, priešams mirties bausmę paskyrusius?

Man nepatinka, kad poroje vietų autorius nepaskelmė moterų pavardžių, kurias ir bolševikai savo spaudoje buvę paskelbę: 117 p. Eugenijos G. ir 129 p. Aldonos P. Apie paskutinąją, lyg iš skaitytojo pasiūlydamas, dargi pastebėjo: "Jos tikroji pavardė Aldona P..." Spėju, kad abi minimos moterys Vakaruose turi labai garbingų giminių? Bet kas gi čia tokio!

Tai keletas knygos nelygumų. Rasčiau jų ir daugiau, jei jau imčiau labai preciziškai puslapis po puslapio nagrinėti, nes nei vienas žmogus nėra tobulas ir prasalaičiui visada kito klaidos geriau matosi.

Dabar tebūna man leista iškelti pačią didžiausią Vlado Ramojaus "Kritusiųjų už laisvę" teigiamybę. Tai pionieriškumas srityje, kuri krauju verkdama prašosi dėmesio! Surašyti visus, gyvus ir žuvusius, šio šimtmečio keturiasdešimtųjų — penktiasdešimtųjų metų mūsų tautos kankinius, o jau pirmoje vietoje aktyvius laisvės gynėjus — parti-

AR RAUDA...

(Atkelta iš 2-ro psl.)

jų viduramžių Rusijos barbarų beribus kraštus.

Holmgaard — Naugardas — Novgorod

Pagal istoriją, kaip ji dėstoma Vakaruose, kai kurios primityvės slavų gentys pakvietė Riuriką (Ruric) atvykti ir juos valdyti. Matyti, jie norėjo, kad kas nors atvyktų ir padarytų galą tai anarchijai, nuo kurios jie daug kentė, ir pamokytų pagrindinių karo meno ir civilinės administracijos dėsnių. Riurikas paklausė ir įsteigė vieną seniausių Rusijos miestų, vikingų vadinamą Holmgard.

zanas, laikas senokai pribrendo. Nors kolkas, gal dar viena — kitą metą, reikia palaukti su viešu skelbimu pavardžių tų, kurie ten paliko labai artimus gimines, medžiagų kaupti visais galimais būdais reikia nei minutės neatidėliojant. Vladas Ramojus padarė pradžią. Knygos įžangoje autorius teisingai prisipažįsta, kad tai tik lašas jūroje, paskelbiant keliolika dešimčių pavardžių iš 30-ties tūkstančių žuvusiųjų (jis sąrašė duoda 150 pavienių pavardžių ir 8 su pastaba "broliai", tad, spėju vis, apie 170 vyrų). Bet, sakau, pradžia padaryta. Kai didelę dalį knygos sudėtos medžiagos Vl. Ramojus pernai perleido per Draugo dienraščio atkarpą, tai, kaip už aktualiausių žurnalistinį darbą siūliau jį apdovanoti premija. "Kritusiusius už laisvę" autorius papildė naujais įvykiais, naujomis pavardėmis, tad anksčiau vertė visais atžvilgiais padidėjo. Knygos išlikimas su laikraščio atkarpomis irgi nepalyginamas. Ji bus įžanga į didelį, daugiatomį vardiną, kurį įsivaizduoju su visų kankinių trumpomis biografijomis, net, kur įmanoma, ir su nuotraukomis. Iš poros sakinių biografių, kur būtų tarp kitko, nurodyta ir kankinio gimimo vieta, jo užsiėmimas, mirties aplinkybės bei data, ateinančios kartos partitų, ką bestiališkasis Stalino "komunizmas" laikė "banditais", kur, kokiomis aplinkybėmis ir kokiais svaiginančiais faktantainiais skaičiais jie galvas padėjo.

V. O. Virkau aplanke, labai nesudėtingas, bet nepaprastai vykęs. Žalių kontūrų nesimetriški kryžiai kalbėta kalba, kad jie skirti ne tvarkingų kapinių gėlėmis apsodintiems, bet miškų raištuose, papartynuose, bunkeriu skylėse ar šventorių varnalėšom apaugusiuose patvoriuose sulaidotų didvyrių kapams. Kaip gerai, kad žalių miškų broliams paskirta vyraujančiai žalia spalva. Kaip gerai, kad dailininkas nesusingundė viršelius nudažyti raudonai. Viršelius knygos, kurios kiekvienas puslapis yra permirkęs krauju.

Vladas Ramojus "Kritusieji už laisvę", 182 pusl. Aplanke Vytauto O. Virkau. Išleido Lietuviškos knygos klubas. Spausdino Draugo spaustuvė, 1967 m. Kaina \$2.50.

Riurikas su savim atsivedė pasekėjus, kurie pasidarė Holmgaardo valdantieji vyčiai, kurių raudona — ruda kompleksija (spalva), kaip bendrai manoma, davė "Rusijos" vardą jų būsimajai valstybei. Taigi Rusija yra senovės germanų žodis ir reiškia "raudonplaukių žemė". Tačiau dabartiniai sovietų raudonieji istorikai ėmė karštai ginčyti, aiškindami, kad vardas "Russia" esąs kilęs iš kažkokios pietinių slavų genties, vadintos Rus ir kad ta menka, niekam nežinoma gentis staiga iškilo į netikėtas politines ir militarines išminties aukštybes. Sovietų istorikai ėmė net smerkti savo viduramžinių slavų istoriką vienuoį Nestorą, kaltindami jį "iškraipius" istoriją, norint įsiteigti normanų aukštajai klasei, kurios jis buvęs "klusnus liokajus, labiau mėgdamas vakarietiškus negu rusiškus fasonus"...

Be abejo, sovietai neginčija, kad vikingai viduramžiuose buvo ir veikė Rusijoje, bet juos stengiasi pavaizduoti "rusų kraują siurbiančiais svetimšaliais parazitais", išnaudojusiais taurius ir gerus žmones rusus čiabuvius. Kad rusai būtų variagus kvietę ir iš jų ko gero išmoke, taip kalbėti Sovietų Rusijoje yra "anathema" (praikėjimas). Įdomu bus pagyventi ir pamatyti, kaip sovietų komunistai istorijos nenubausiti sugebės istoriją klastoti, kuomet kiekvienas rusų priešbolševikinės istorijos vadovyje yra plačiausiai aprašyta visa Riuriko dinastija, įsteigusi pirmąją slavų rusų Kievo valstybę, ją apkrikštijusi ir išvaldžiusi iki pat XII šimtmečio vidurio!

Apie vikingų - variagų pėdsakus Lietuvoje ir bendrai senovės lietuvių žemėse šia proga paituosime J. Jakšto "Normanai" Liet. Eniklopedijos XX t. 420-21 pusl.

Normanai paliko pėdsakus ir pietiniuose bei rytiniuose Baltijos pakraščiuose, atseit slavų ir baltų kraštuose, jie čia plėšikaudami bei prekiaudami slinko upėmis į krašto vi-

(Nukelta į 7 psl.)

SOVIETIŠKA SANTVARKA

Vieno didžiausio baldų sandėlio vedėjas New Yorke trečią valandą nakties buvo prikeltas kažkokio kostiumerio, kurs pasisakė norįs padėkoti už iš jo pirktą sofą.

Mieguistas vedėjas atsakė: "Labai vertindamas tamstos komplimentą, norėčiau žinoti, kada tą sofą pas mus pirkote?"

"Aš tą sofą pirkau prieš keturis mėnesius", atsakė balsas.

"Pirkai prieš keturis mėnesius ir šią naktį trečią valandą mane keli iš miego padėkoti?" piktai pastebėjo vedėjas.

"Dėlto, kad tik dabar aš ją gavau!" pasiteisino balsas per telefoną.

SKAITYK PATS IR PARAGINĖ
KITUS SKAITYTI
NAUJIE NAS

mūsų žingsniai

LEIDŽIA: SANTARA - ŠVIESA ♦ REDAGUOJA REDAKCINIS KOLEKTYVAS CHICAGOJ

Medžiagą siūsti: Marijai Paškevičienei, 3308 West 62 Place, Chicago, Illinois 60629. Telef. HE 4-8836

10 METAI

1967

NR. 15 (223)

JAUNIMO KONGRESAS

PRAETIES HORIZONTE

Kad Jaunimo Kongresas buvo svarbus įvykis išeivijos gyvenime, rodo nenutrūkančių ginčų grandinė, tebesitęsianti tiek privačiuose pokalbiuose, tiek spaudoje, tiek naujuose "kongresuose". Matuojant atskambio masteliu, Kongresas turbūt visa galva prašoko bet kurį išeivijos metų suruošimą, nors jis kainavo daug mažiau, negu, sakysim, Šiluvos kopyčia.

Pokongresiniai pasisakymai, kaip visada, pasiskirstė į teigiamas ir neigiamas grupes. Įdomu tai, kad teigiamų vertinimų dauguma kilo iš asmenų, kurie patys aktyviai Kongrese dalyvavo ir praleido savaitę Dainavos stovykloje. Neigiami vertinimai, atvirkščiai, daugumoje kilo iš tų, kurie šiais dalykais mažiau pasinaudojo ar dėl amžiaus viso negalėjo pasinaudoti. Kitaip tariant, Kongresą teigiamai įvertino tie, kurie jį pergyveno "iš vidaus", gi neigiamai tie, kurių žvilgsnis buvo išimtinai nukreiptas į Kongreso išvadas ir ypač į rezoliucijas. Tiesiog paradoksu čia iškyla, sakysim, santariečiai, kuriems iš vienos pusės kartais priskiriama didelė įtaka Kongreso idėjinėje atmosferoje (vadinasi, dėl to jie turėtų Kongresu džiaugtis), bet kurie iš tiesų ne per daug jame iš vidaus pasireiškė ir savo vėlesniame suvažiavime Kongresui nepagalėjo karčių žodžių. Atrodo betgi, jog Kongreso aptarimų nesutarimo paslaptis glūdi tame, kad jis buvo per komplikotas dalykas, kad jį būtų galima sutraukti į aiškių pasisėkimo ar nepasisėkimo formulę.

Bent užsieniečiams didelį įspūdį paliko Dainavos stovykla. Jinai subūrė įvairių kraštų delegacijas ir, svarbiausia, davė progos žmogui susitikti žmogui. Per asmeninius pokalbius padėtis kituose kraštuose išryškėjo daug vaizdžiau, negu baisios spūsties metu Conrad Hilton salėse ar vėliavų eisenose, nežiūrint kaip emociškai efektyvūs tokie grandioziniai susibūrimai ir būtų. Kita vertus, Dainavos stovykla buvo tarsi skautiška organizuota "vadovų stovyklos" pagrindais. Bet pasirodė, kad suvažiavę užsieniečiai (ar net vietiniai amerikoniai bei kanadiečiai) jau patys buvo įvairių organizacijų vadovai su kelių metų patyrimu.

Nenuostabu, kad "vadovavimo" teorija po poros dienų pasidavė daug gilesnėms idėjoms, lietuviškosios išeivijos problemų ar net lietuviškojo charakterio analizėms, į kurias suvažiavę dalyviai visai spontaniškai sulindo kaip sraigė į savo namelį. Po poros dienų liko neaišku, kas ką turi mokinti; kažkuriame komitete gimusi viltis, kad amerikoniai ir Dainavos stovykloje galės treniruoti svetimšalius, neišsipildė. Bet užtat paežerinės diskusijos daugeliu atvejų sukėlė daugiau minčių ir davė rezultatų, negu paties Kongreso formalieji simpoziumai. Įdomu spekuliuoti, kas būtų atsitikę, jei į Dainavos diskusinius ratelius būtų buvusios įvestos opesnės Kongreso temos.

Patsai Kongresas buvo per trumpas. Jau teoretiškai, jam buvo skirtos dvi dienos (nuo ketvirtadienio vakaro iki šeštadienio popiečio), o praktiškai rimtiems svarstymams laiko buvo dar mažiau, nes vakarais turėjo vykti ir linksmybių linksmybės. Rezultate, rimtoji Kongreso dalis buvo perbėgta MG greičiu. Svarbūs nutarimai, vieno kito žmogaus apipavidalinti, buvo tik perskaityti ir priimti formaliu paplojimu. Tokia padėtis būtų iš tiesų buvusi kvestionuotina, jei nutarimai ir rezoliucijos nebūtų esminiai atsispindėjusios, sakysime, Dainavos stovykloje iškeltąsias mintis. Reikia manyti, kad rengėjai Kongresą supresavo į dvi dienas nuolat galvodami apie Hiltono salių kainą. Tačiau, iš kitos pusės, dalyviai buvo suvažiavę ne tik iš visų JA pusių, bet ir iš viso pasaulio, ir todėl kelionėms taipogi nemažai išleide. Turint galvoje šitą faktą, Kongresas turėjo būti ilgesnis, ne tiek perkrautas, ir tęstis bent savaitę. Tik tokiu būdu galima sudaryti reikalingas pertraukas, kurių metu paskaitose mestos mintys gali būti neformaliai aptarimos ir žmoniškiau įvertintos. Atsakingas galvojimas yra lėtesnis, negu spontaniškas reagavimas besiklausant paskaitos ar tariant žodį diskusijose. Paskaitos ir diskusiniai pasisakymai yra tik išraiška ilgesnio apgalvojimo, o toksai apgalvojimas reikalingas su laiku susieto įvairių pusių apžvelgimo. Nenuostabu, kad gal daugiau naudingų minčių iškilo savaitės metu Dainavoje bei pokongresiniuose

svarstymuose draugų ar pažįtamų būreliuose, kurie dar kelias savaites po Kongreso tęsėsi Chicagoje, New Yorke ir turbūt kituose miestuose, lygiai kaip jie dar po kelių mėnesių susikoncentravo Waterburyje, Tabor Farmoje ir nuolat atsigausna tokioje Australijoje. Ateityje kongresų formalioji dalis turėtų būti plačiau išplėsta, o bendra programa gal net pertvarkyta taip, kad stovykla sektų Kongresą. Kita galimybė yra svarbiausias Kongreso problemas apibrėžti ir atiduoti diskusijoms jau prieškongresinėje stovykloje, taip, kad pačiame kongrese įvyktų išvadų oficiali kristalizacija, atsispindinti ilgesnį ir neoficialų apsvaistymą. O jei dar planuojama vadovų stovykla (visai nebloga mintis, jei galvojama apie gimnazistiško ar tik studentiško amžiaus jaunimą), ji galėtų vykti po kongreso.

Perspartus Kongreso greitis, atrodo, buvo kaltas ir dėl pačio didžiausio defekto, kurį netruko atverti visa mūsų spauda: Kongrese beveik nebuvo padaryta planų ateities veiklai. Iš vienos pusės, šis trūkumas nieko negali stebinti. Kelios pagrindinės paskaitos, tuzinas simpoziumų, keturiolikos kraštų pranešimai, invokacijos ir rezoliucijos, — visa tai turėjo būti sukrauta į 11½ valandų. (Kas tuo netiki, tegu pažiūri į Kongreso programą.) Iš šio taško žiūrint,

reiktų stebėtis ir tuomi, kad nebuvo sudaryti ateities planai, bet kad pačios rezoliucijos iš viso dar buvo suformuluotos. Bet iš kitos pusės, tokią padėtį reikėjo suvokti iš anksto ir imtis žygių ją pašalinti arba susvelninti. (Atėjus prie šio taško, natūralu būtų kaltinti rengėjus. Bet, atrodo, tai nebūtų visai teisinga, ypač mačius bendrą užsimojimo dydį ir paskirų organizacijų nepaprastą darbštumą ir pasišventimą. Paaiškinimas glūdi kitur. Atrodo, jog kadaise buvo laikotarpis, kada kai kurios grupės Kongreso rengėjus norėjo paversti bekalėmis marijonėmis, ir kad tokie mėginimai buvo sukėlę krizę dėl pačio Kongreso įgyvendinimo. Kadangi vienas krizės aspektas buvo politinis arba idėjinis, idėjinis reikalas apskritai tapo savotišku taboo. Teko rinkti vidurkio paskaitininkus bei simpoziasčius, o ateities planus palikti pačiam Kongresui, kaip jau per pavojingus patiems rengėjams. Toks įspūdis gavosi iš pokongresinių pasikalbėjimų, ir tik jei jis yra klaidingas, galima sakyti, kad rengėjai buvo puikūs organizatoriai, bet vis dėlto nepakankami kaip idėjų žmonės.)

Kitas spaudoje nuolat prisimenamas punktas yra rezoliucijos. Su rezoliucijomis, ypač jų politiniu aspektu, prasideda kritika tų, kurie kongresą stebėjo,

(Pabaiga 5 psl.)

taip sakant, iš lauko. Ilgus metus buvo dejuojama, kad jaunimas nesidomi politika. Dabar staiga pasigirsta balsai, kad Kongrese politikos būtų per daug. Bet ką šie kritikai nori pasakyti, yra ne tai, kad ten buvo per daug politikos, bet kad ta politika nesutapo su jų įsitikinimais. Žinoma, prie rezoliucijų visada galima prikibti, ir ypač šį kartą galima vis dėlto sutikti, kad jos buvo suredaguotos per skubiai ir kartais klaidinančiai ta prasme, kad formulacija nepilnai išsakė formuluotojų intencijas. Nusiskundžiama, pavyzdžiui, kad rezoliucijos aiškiai nepasako prieš komunizmą. Tačiau šiuo atveju autorių mintis buvo kitokia. Jau kurį laiką jaunosios kartos tarpe yra argumentuojama, kad šiuo metu Lietuvai grėsia didesnis pavojus nuo rusifikacijos, negu nuo komunizmo. Jei sukommunistintą tautą dar galima nukommunistinti, toksai procesas nebėra įmanomas, jei tautosi viso nėra likę. Šitai prileidžiant, tenka primarkti akį prieš mažesnę blygybę, kad (gal net su jos pagalba) kovoti prieš didesnę blygybę. Bet turbūt nei vieno rezoliucijos autoriaus negalima apkaltinti, kad jis nebėra įsitikinęs demokratas ir būtų perėjęs į prokoministinį ar tiesiog diktatūrinį sparną. Demokratinė laikysena aiškiai atspindi net tame nuolat kartojamame sakinyje, kad "tik pati tauta, atgavusi laisvę, gali nustatyti bei pasirinkti gyvenimo būdą". Ryskumo dėliai būtų buvę galima pridėti, kad išėivijos jaunimas pasisako už demokratiją, bet toks pasisakymas jau impliciter glūdi tame sakinyje, nes diktatūroje, tiek komunistinėje, tiek kitokioje, tauta savo žodžio neturi. Panašus nesuipratimas, sukėlęs bereikalingą kritiką, lieté kalbą apie Lietuvos satelitinį statusą. Tokia kalba dar nereiškia, kad yra atsakoma nepriklausomybės kaip galutinio tikslo. Intencija yra greičiau ta, kad jei šiuo metu nepriklausomybė yra turbūt neįmanoma, reikia siekti "tarpinių tikslų", kurių įgyvendinimui yra šiek tiek daugiau galimybių. Tiesa, kad reikia atsargiai interpretuoti "satelitinį statusą", nes juridškai tokio dalyko nėra. Praktikoje betgi yra didelis skirtumas tarp pvz. Lenkijos ir Lietuvos, nes pirmoje tautinei sąmonei yra daugiau vietos, nors ji ir turi sekti tikrą liniją. Satelitas nėra tas pats, kaip kūnas, kurį jis seka. Lietuva, deja, nuo svetimo kūno dar nėra atsiskyrusi.

Einant prie "vidaus politikos", daug ką sujaudino jaunųjų kritika, nukreipta į tradicinius veiksmus. Čia, atrodo, buvo pataikyta į opią žaizdą. Kad išėivijoje jau 20 metų yra sunku susitarti dėl vadovavimo ar bent savitarpio koordinacijos, yra faktas. Jei dabar dalykai, pagal tikinimus, gerėja, reikia tik džiaugtis, o kartu džiaugtis tuomi, kad suartėjimą papildomai skatina kongresinė kritika. Šitas kritiškas nepasitenkinimas nėra iš melsvo dangaus trenkęs

perkūnas. Jaunimo tarpe jis yra sena, kartais rusenusi, kartais suliepsnojusi, žarija, kuri tik nesuprantančių tarpe sukūrė mitą, kad jaunimui politika nesanti įdomi. Viename iš komentarių apie Kongresą buvo praktiška, kad "besikreipiant į vyresnius, žvilgiui į patį jaunimą nebeliko laiko". Tačiau šis kreipimasis, bent jaunimui, atrodė svarbus, nes veiksmų ilgamečiai nesutarimai per daug išėikvojo energijos, kad būtų galima pro juos praėiti tylomis. Kaip dažnai tiek dideli, visą išėiviją liečią užsimojimai, tiek maži, tik paskirą koloniją liečią darbai, buvo nutraukti kilusių partinių ar panašaus kalibro ginčų. Jaunimo Kongresas reikalavo daugiau demokratinės ir sutariančios dvasios vidaus politikoje; šito, reikia tikėtis, jis reikalaus ir ateityje.

Bendrai paėmus, Kongresas buvo didžiai naudingas dalykas, nežiūrint kokių trūkumų jis ir turėtu. Tobulo kongreso niekas negalėjo laukti ir todėl į pokongresinius svarstymus reikia žiūrėti kaip į pozityvią kritiką, nes kongresų bus ir vėliau. Kongresas buvo naudingas, nes pagal žmogaus interesą vienam įs parodė, kiek daug ir kaip įvairaus yra lietuviško jaunimo, antram kiek tame jaunime yra talentų, trečiam kiek to jaunimo tarpe yra panašiai galvojančių, ketvirtas "atgavo pasitikėjimą savąja tauta", o penktas pamatė, jog yra klausimų, apie kuriuos jis anksčiau net nepagalvojo.

Užbaigai pora minčių, į kurias galima žiūrėti kaip į ateities planų galimybes. Pirmiausia, laikas įgyvendinti senai propagotą lietuvišką taikos korpūsą. Keliautojų yra daug ir keliaujančių bus visada. Sudarius šokią tokią Bendruomenės finansišką paramą ir suradus (gana lengvai) šeimų, kuriose šie jauni žmonės galėtų apsigyventi, paprastą pasivažinėjimą galima kanalizuoti į vaisingą tautinį darbą. Tokiu būdu atsirastų naujų pagelbininkų vasaros stovyklose, savaitgalio mokyklose, o kartu keliautojiška energija pagyvintų lietuviško kraujo cirkuliaciją, kurios mums, kaip Kongresas nurodė, labai reikia. Antra, 1968 m. sueina 50 metų nuo Nepriklausomybės atgavimo. Paminėti šią sukaktį vien tik prakalbomis bei lenciūgeliais būtų per menka. Reikia ko nors rimtesnio, ko nors, kas jau senai yra jaučiama kaip desideratum. Šitoksai dalykas yra rimta ir objektyvi Lietuvos Istorija anglų kalba. Turime vyresniosios kartos specialistų, turime ir vieną kitą jaunosios kartos ekspertą, o darbą daug palengvina ir metų metus trukęs medžiagos kaupimas Lietuvių Enciklopedijoje. Sujungus vyresniąsias ir jaunesniąsias jėgas, išėitų redaguota istorija, kurioje jaunesnieji galėtų prisidėti ne tik straipsniais, bet ir kitų autorių darbo vertimu į anglų kalbą. Šitoks veikalas yra svarbesnis ir įtakingesnis, negu momento brošiūros ir biuleteniai, kurie pas svetimuosius neretai suranda savo likimą popierių krepšyje. Jis būtų ir papildomas pro-

Aldonos Stempuzienės ir Dariaus Lapinsko koncertas

Santaros - šviesos Federacijos Čikagos skyrius š. m. balandžio 29 d. Jaunimo Centre ruošia sol. Aldonos Stempuzienės koncertą. Šiame koncerte sol. A. Stempuzienė atliks naują komp. Dariaus Lapinsko dainų ciklą keturiose plotmėse: "Ainių dainos" arba "mainos svietas, senų dainos daros ainių". Tai specialiai parašyta kompozicija mezzo - sopranui, fleitai, mušamiesiems ir pianinui. Sol. A. Stempuzienė taip pat atliks penkis De Falla "Consones populares", eilę baroko dainų — su pianu ir fleita, keletą lietuvių kompozitorių liaudies dainų ir arijų. Pianino partiją atliks komp. Darius Lapinskas. Šis sol. Aldonos Stempuzienės — Dariaus Lapinsko koncertas — vienas iš daugelio jų ilgo bendra-

darbiavimo pasirodymų. Pasakutinis Aldonos Stempuzienės koncertas Čikagoje buvo 1962 m. Po to ją girdėjome Dariaus Lapinsko "Cantata declamata", "Margučio" koncerte, operoj "Lokys".

A. Stempuzienė ir Darius Lapinskas koncertavo New Yorke, Bostone, o birželio mėn. vyksit į Los Angeles.

Pernai buvo išėista Aldonos Stempuzienės — Dariaus Lapinsko dainų plokštelė. Neseniai Kultūros Fondo išėistos "Tautinių šokių" plokštelėj Darius Lapinskas dirigavo Stuttgarto simfoniniam orkestrui, įgrojusiam šią plokštelę.

Sol. Aldona Stempuzienė nedainuoja "Gražinoj", tad visiems bus gera ir reta proga ją išgirsti šiame rečitaly.

DU POEZIJOS VAKARAI

Jūrų skautijos Korp! Gintaras čikagiškio kultūrinio gyvenimo sujudinimui ir pajvairinimui ryžosi suruošti literatūrinį subatvakarių ciklą. Kiek žinau, manytą maždaug kas mėnesį bent dviems poetams ar rašytojams sudaryti progą gyvu žodžiu savo kūrybą pristatyti visuomenei. Nesitikint didelio populiarumo, o taipgi žinant savo ribotą finansinį stovį, galvota kiekvienam vakarui po vieną autorių kviestis iš toliau, kitą susirandant čia pat Čikagoje. Mirusiųjų ar nepasiekiamai toli gyvenančiųjų kūrybai pristatyti planuota angažuoti aktorius.

— Tai nėra planas vien šiam sezonui. Mes norėtumėm, kad šitokie literatūros vakarai, renguliamai ir pastoviai rengiami, pasidarytu tradicija, kad jie nebūtų šabloniški, o šilti, intymūs, dymas, kad jaunieji taip pat moka produktyviai dirbti.

Vytautas Doniela

kad ir kūrėjas ir klausytojas būtų nuolatiniame tiesioginiame kontakte. Jie turėtu mūsų rešytojus suartinti su skaitytojais, jų kūrybą padaryti reikalinga ir būtina gyvenimo dalimi, — kalbėjo kartą Dalia Lukošūnaitė, dabartinės Gintaro valdybos narė.

Du poezijos vakarai jau įvyko. Gaila, kad nė visuomenė, nė spauda jiems neparodė reikiamo dėmesio.

Nepalikim broliai vieni kitų — brolių rankos baltos, brolių plaukai balti, baltas rūkas atėina, pasiima mus.

(Henrikas Nagys)

Pirmojo poezijos vakaro proga, atrodo, pati gamta panoro išbandyti rengėjų pasiryžimo tvirtumą, dieną prieš jam įvykstant užversdama Čikagą trijų pėdų sniego duknomis ir suparaližudama bet kokį judėjimą. Ta-

(Nukelta į 6 psl.)

Klaipėdiškio pastabos nuo Pacifiko

Klaipėdiškiai, visai vistiek — lietuviai ar vokiečiai — raudonojo siaubo išblaškyti po visą laisvąjį pasaulį — nuo šiaurės jūros iki Pacifiko krantų — siejasi savo krašto likimu. Žinoma, tas sielvartas pagrįstas visai priešingais argumentais — jei juos vertina lietuviška ar vokiška prasme. Nacionalsocialistinės Vokietijos 1939 m. kovo 22 d. įvykdyto smurto žygio — okupuojant Klaipėdos kraštą — pateisinimui vokiečiai stengiasi dabar visais įmanomais būdais jį legalizuoti, net... tarptautinės teisės plotmėje. Tam pateisinti griebiamasi net nevisai rimtų išvadų. Būtent, tūlas H. Kaschkat 1966 m. "Memeler Dampfboot" (Nr. 7) stengiasi įrodyti, kad 1939 m. Klaipėdos krašto "atidavimas" arba "grąžinimas" Vokietijai visais atžvilgiais buvo teisėtas. Net tarptautinės teisės požiūriu... Tam Kaschkat pateikia ir tokį argumentą: "...jėga iš vokiečių pusės nebuvo panaudota... kai buvo daromas diplomatinis spaudimas į Lietuvą, kad ji grąžintų Klaipėdos kraštą Vokietijai. Ir dėl to, pagal H. Kaschkat, hitlerinės armijos žygis į Klaipėdos kraštą 1939 m. kovo mėn. 22 d. teisėtas net tarptautinės teisės požiūriu.

Nesu teisininkas, tad nemačiau prasmės polemizuoti teisės srityje. Bet... kad ir paprastam mirtingajam anas H. Kaschkat argumentas atrodė tiesiog juokingas. Ir štai dėlko. Žinoma, kad Lietuvos Užsienio Reikalų Ministeriui, pakeliam iš Romos į Kauną sustojus Berlyne (Vokietijos Užsienio Reikalų Ministeriui "kviečiant") Ribentropo buvo nedviprasmiškai pareikšta, kad jei Lietuva taikiai būdu — "geruoju" negrąžins Klaipėdos krašto Vokietijai, jis, Ribentropas (Vokietijos Užsienio Reikalų Ministras), nesimams tolesnės atsakomybės už vyksmą, kurį perimsianti III-čiojo Reicho kariuomenė, ir tokiu atveju jis negalėsias nustatyti, kur kariuomenė turėtų sustoti... Vadinasi, jei jau reikalo sprendimą perims kariuomenė, tai ji žygiuos ne tik Klaipėdos kraštais, bet ir Didžiojoje Lietuvoje...

Turint visą tai galvoje ir žiūrėję iš kasdienos gyvenimo, galima H. Kaschkat argumentą palyginti net ir tokiam faktui. Būtent, banditas ateina į banką ir prie kasos langelio kasininkei pareiškia, kad tai yra apipilėsimas ir kad nickas nenukentės, jei pinigai bus atiduoti ir visų bus elgiamasi pagal jo (bandito) nurodymus. Nickas nesipriešino, pinigai buvo paimti, banditas saugiai pasišalinė...

Pagal H. Kaschkat "teisę", to bandito net nereikėtų ir ieškoti... nes jėgos nenaudojės.

Amerikos poetas O. W. Holmes kažkuria proga yra pasakęs, kad... "kiekviena kalba yra šventovė, kurioje jam žinoma siela tų, kurie ta paskira kalba naudojasi — kalba...". Bet

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, APRIL 1, 1967

skaitant Rytprūsių pabėgėlių atstovo (Sprecher der Landsmannschaft Ostpreussen) Reinhold Rehs samprotavimus "Der Redliche Ostpreusse" straipsnyje "Unzweifelhaft deutsches Land" (neabejotinai vokiška žemė) — reikalai kalbos atžvilgiu, atrodo visai kitaip... Ir būtent taip, kad nežiūrėnt kas Rytprūsiose kaip bekalbėtų — pirma buvo "prūsai", gi vėliau pasidarė vokiečiai... Esą, pagal Rehs: "... mūsų tėvynė buvo ne tik vokiškas ir taikus kraštas, bet tuo pačiu ir tolerancijos bei laisvės kraštas..." Esą, pirmaisiais po apkrikštijimo metais vokiečių ir prūsų tautos sugyveno labai taikiai. Tik vėliau į kraštą atėję mozūrai, lietuviai, olandai, anglai, škotai ir net prancūzai... Jie visi, esą, virto prūsais, nežiūrėnt, kaip tie atėjūnai buvo mieliai priimti ir savo tautiniuose reikaluose nieku nevaržomi...

Vadinasi turime du priešingus teigimus: O. W. Holmes — kad kalba yra sielos išraiška tų, kurie ją kalba, ir R. Rehs išvada — kad pvz. ir lietuviai, kalbėdami lietuviškai, pasidarė pirma prūsais, paskui vokiečiais (savaimę aišku, su vokiška siela)...

Nežinau, kuriai pusei daugiau tiktų mano samprotavimas, kad kalba nebūtinai reiškia tautybę. Jau nuo Klaipėdos laikų buvau įsilikinęs, kad nebūtinai kiekvienas yra lietuvis, kuris kalba lietuviškai. Ir kaip tik tokiai savo pažiūrai pagrįsti faktų turėjau progos rasti Klaipėdoje... Toks "Lietuviškos Ceitungos" redaktorius Fritz Gehlhaar man (jau Klaipėdos kraštui esant III-čiojo Reicho ribose) kartą pareiškė, kad jis esąs gimęs ir augejęs prūsų lietuvių šeimoje, kad jis esąs lietuvis ne tik krauju, bet ir kaulais (im Blut und Knochen), bet jis nieko nenorįs žinoti apie Didžiosios Lietuvos lietuvis... Jis, per savo redaguojamą "Lietuvišką Ceitungą" įrodė, kad buvo ne tik Lietuvos valstybės, bet ir lietuvių tautos priešu. Bent jau šiuo atveju esu teisus — kad ne kiekvienas lietuviškai kalbantis yra lietuvis.

Grįžtant prie H. Kaschkat, jis savo straipsnyje priminė 1939 m. kovo mėn. 23 d. Vokietijos — Lietuvos vyriausybės pasikeitimą notomis, liečiančiomis Klaipėdos krašto gyventojus, politiškai veikusius lietuvių pusėje, kad jie dėl tos veiklos nebus persekiojami. Nesuprantu, kodėl H. Kaschkat šitai savo straipsnyje priminė? Aš pats savo akimis mačiau, kaip daug man žinomų veikėjų (ypačiai šaulių eilėse) buvo suimta ir įkalinta naujai įrengtuose (krašto seimeliui skirtuose) Gestapo rūsiuose Palangos gatvėje... kur gyvenau šalutiniame name. Vieni jų buvo paleisti, kiti — pasiūsti į kacetūs... Reizgys, Simaitis, Gvildys ir daugelis kitų buvo nužudyti ano, dabar H. Kaschkat minimo susitarimo šešėlyje... Kaip ir sovietai, taip ir vokiečiai tade negerbė savo susitarimų su mažesniais ka-

čiau ir tai nesulaikė paties tolimiausio vakaro svečio poeto H. Nagio. Kelis šimtus mylių (iš Montrealio, ar iš Lemonto, kur poetas buvo apsistojęs) nugalėti jam, pasirodo, buvo lengviau, negu tuos kelis žingsnius aplink 69-tos gatvės Baletu studiją gyvenantiems "poezijos fanatikams". Gi ir vakaro viešnia poetė Vitalija Bogutaitė dar to paties šeštadienio rytą, kiek teko iš rengėjų nugirsti, tebevaikščiojusi "pakeltais sparnais" ir būtų atvykusi, jei... sniego pūga nebūtų persimetusi į Detroitą.

Svarbiausia, betgi, kad gintariečiai pirmąjį sunkųjį bandymą atlaikė: sausio 28 - tosios dienos poezijos vakaras įvyko.

Henrikas Nagys keliolikos klausytojų auditorijai skaitė poeziją iš spaudai paruošto rinkinio: "Broliai balti aitvarai", pūgos prapūstiems plyšiams programoje užkaišioti pridėdamas keletą eilėraščių ir iš kitų, jau atspausdintų rinkinių.

Algimanto Mackaus poeziją deklamavo aktorius Jonas Kelečius.

Pirmajam poezijos vakarui daug ko trūko, o labiausiai entuziazmo ar bent nuotaikos tiek iš rengėjų ar dalyvių, tiek ir iš publikos pusės. Jau minėtoje aplinkybėse daug ko, žinoma, ir nebuvo galima tikėtis, tačiau rengėjai, nutarė, kad "the show must go on", jie turėjo būti pasirodę didesniai lankstumui, bet kokioms aplinkybėms nugalėti.

mynais ir dėl to dabar ne laikas tokiam H. Kaschkat nurodinėti į ano meto "susitarimus". Ypačiai — kiek tai liečia vokiškąją pusę, kurią jis atstovauja...

Negaliu suprasti, kiek istorijoje reikia laiko, kad lietuviškai kalbančio sielą paverstum vokiška... Nes, nežiūrėnt to paties R. Rehs tvirtinimo, kad Rytprūsiai yra "neabejotinai vokiška žemė", prie kurios priskaitoma ir Klaipėdos kraštas, keistokai atrodo, kai skaitai tos "vokiškos žemės" gyventojų pavardes jau tikrai vokiškame laikraštyje. Jos nieku būdu neatro-

(Nukeita į 7 psl.)

Lieku niekenu žemėje,
kad nebūtų daiktų,
kuriems žodžių nebėra — —
Lieku niekenu žemėje,
kad nebūtų žodžių,
kuriems daiktų nebėra.

(Liūnė Sutema)

Antrajam vakarui (vasario 25 d.) tiek gamta, tiek ir aplinkybės kliūčių statė mažiau, betgi ir čia jų buvo: sakysim, salė, per apsirikimą buvusi išnuomota kitam parengimui...

Svečias iš Washingtono Jurgis Blekaitis, klausytojams daugiau pažįstamas kaip režisiorius, užliejo juos "Septyniais Nemunais", Liūnė Sutema leido valandėlę pasiviešėti "Niekieno žemėje". Tai nauji abiejų poetų kūrybos ciklai.

Buvo pristatyta jauna poetė Danguolė Šukelytė. Aktorius Leonas Barauskas Vlodo Šlaito rinkinius eilėraščių interpretavo laisvai, su dideliu įsijautimu.

Antrojo poezijos vakaro atmosfera, atrodė, jau suko ta kryptimi, kuri rengėjų buvo numatyta: jautėsi intymumas, kontaktas su žiūrovu, buvo sudaryta gana palanki atmosfera. Bet tik vietomis. Programos pobūdis vis dar liko formalus, kiek padrikas, per daug atsitiktinis.

Į patį vakarų planavimą, atrodo, reikėtų įdėti žymiai daugiau darbo. Rengėjai turėtų iš anksto žinoti (nors apytikriai) kas bus skaityta ar deklamuojama. Turėtų būti pasiruošę tai suderinti, duoti tinkamus rėmus. Vakaro pranešėjui neužtenka išeiti prieš publiką ir lakoniškai pranešti: "Dabar skaitys poetas..." Publika tai jau žino, jo pasiklausyti jie ir susirinko. Pranešėjo užduotis yra poetą ir klausytoją suvesti, supažindinti, paruošti dirvą tam kas bus skaityta...

Literatūros vakarų čikagai reikia. Ir rašytojams ir skaitytojams ir lietuviškai knygai. Norėtusi, kad kliūtys ir sunkūs bandymai rengėjų nenuviltų, o skatintų ir stiprintų jų žingsnius šią gražią tradiciją įgyvendinant.

a. kir.

Jau išėjo iš spaudos ir galima gauti knygų rinkoje

AMERIKOS LIETUVIŲ POLITIKA

Dr. Kazio Šidlausko knyga apie Amerikos lietuvių pastangas daryti įtakos į krašto politiką. 102 psl. Kaina \$1.50.

Knygos bus išsiųstos, jei \$1.50 čekis arba Money Orderis bus pasiųstas tokiu adresu:

NAUJIENOS,

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

GERA NAUJIENA

ALSS Literatūros Fondas savo leidinių kainas sumažino:

St. Kairio LIETUVA BUDO ir TAU, LIETUVA —

dabar po \$2.00

K. Bielinio DIENOJANT ir PENKTIEJI METAI —

dabar po \$2.00

TERORO ir VERGIJOS IMPERIJA SOVIETŲ RUSIJA po 75 ct.

Kreiptis į vietos lietuviškų knygų platintojus.

PRIMA APRILIS

Prima aprilis yra lotyniškas pavadinimas balandžio pirmosios dienos. Ta diena šiandien neturi jokios iš kitų mėnesių dienų išskiriamos reikšmės, nebent kad ji yra "melagių diena". Ir senovės Romoje balandžio pirmoji nebuvo jokia pirmoji diena, nes romėnams naujieji metai prasidėdavo kovo 1 dieną. Julius Cezaris padaręs savo imperijoje kalendoriaus reformą, Naujus Merus perkėlė keturiais mėnesiais atgal — į sausio (Januarijaus) pirmąją.

Nėra jokių padavimų dėl ko ši diena — pirma aprilis — pasidarė kitokia už kitas dienas. Kai Europoje pradėjo plisti krikščionybė, balandžio pirmoji įsigijo blogą vardą, kaip Judos Iskarioto diena, kurs tą dieną menamai pasikoręs ir dėl tos priežasties balandžio pirmoji skaitoma nelaima, nelaiminga diena. Tik nuo 14 ar 15 šimtmečio balandžio pirmoji pradėjusi gersėti Europoje, kaip linksmyjuokų diena, kurią artimieji mėgdavo vieni kitus nekaltai apgautinėti prasimanytomis sensacijomis, išvirtusiomis vėliau tikrais prasimanytais melais. Net Lietuvių Enciklopedija tai dienai skiria visą 10 eilučių, kurias čia bus vietoje perspausdinti:

"Prima aprilis (lot.) balandžio pirmoji diena. Daugelyje Europos kraštų ji iš senovės laikoma "apgaulės diena". Tą dieną stengiamasi staiga ką nors suklaidinti ir iš to pasijuokti. Leidžiami specialūs juokų laikraščiai su aktualiomis parodijomis, sensacingomis pramanytomis žiniomis ir kt. Nepriklausomoje Lietuvoje populiariausia buvo Kultūvė (žr.), tremtyje Išvietintoji Kultūvė ir kt."

Kiek tiksliau prima aprilis nusako angliškos enciklopedijos. Funk & Wagnals, pav. rašo: "April. Romėnai šiam mėnesiui davė vardą Aprilis, išvestinį iš žodžio aperire — išskleisti, greičiausia dėlto, kad tai yra sezonas, kuriame pumpurai pradeda išskleisti; anglo-saksai jį vadino Velykų mėnesiu. Paprotys pasiūsti ką nors su kokių nors reikalu basą yra išlikęs iš kokių nors senovės pagoniškių keltų festivalio papročio. Paprotys tą dieną suvaidinti visokius mažus "triksus" atrodo yra bendras Europos rasėms. Prancūzijoje tokį, kuriam toks "šposas" iškrečiamas, vadinamas balandžio žuvis — April fish, škotijoje — liurbiu arba kuku." Olandijoje balandžio pirmoji vadinama grass — žalios žolės mėnesiu, o kadangi dažniausiai tokią dieną žali žolė yra tik svajonė, dėlto ta diena ir gavo melo dienos garsą. Žodžiu, anglo-saksai ir amerikiečiai balandžio pirmąją vadina "All Fools Day" — visų kvailių diena. . .

7 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, APRIL 1, 1967

Tinkamą antidotą balandžio pirmajai dienai kaip melo dienai davė žymusis airis Bernard Shaw, patardamas tą dieną tik teisybę kalbėti, kadangi užtenkamai prisimeluojama per ištusus metus.

J.Pr.

Dėl dviejų neaiškių žodžių

Naujienu kovo 18 d. Antroje Dalyje, pirmame puslapyje buvo klausama "Kas yra simpoziumas?". Autorius išžiūrėjęs visus savo žodynus, bet to žodžio neradęs. Neturėdamas nė mažiausios pretenzijos ką nors pamokyti, noriu patalkininkauti šiuo klausimu. Taigi, Maskvoj 1964 m. išleistas "Tarptautinių žodžių žodynas" simpoziumą taip aiškina: "Simpozium (lot. symposium — gr. symposion, paraižiui — puotavimas ar lėbavimas (piršestvo) — 1) pasenovės graikus ir romėnus — vaisės (piruška), dažnai su muzika, pasilinksminimu, pokalbiais; 2) pavadinimas kai kurių, jų skaičiuje tarptautinių, pasitarimų kuriuo nors specialiu mokslo klausimu". O kaip tą žodį lietuviškai rašyti, tai, manding, taip, kaip jis lietuviškai tariamas: simpoziumas. Kai dėl "gramozdiško" žodžio "šokiruoją", tai tą žodį 1936 m. Spaudos Fondo išleistas, K. Borutos, Pr. Čepėno, A. Sirutytės — Čepėnėnės sudarytas, J. Žiugždos redaguotas ir prof. Vac. Biržiškos bei prof. Pr. Dovydaičio peržiūrėtas žodynas taip aptaria: "Šokiruoti pr.), sudaryti nesmagumų blogu elgesiu, skoniu, nenusimanytu; ką nors įžeisti savo netaktišku elgesiu". O nieko dėto, nekalto žmogaus dergimą, jo vardo tersimą kalboj ar spaudoj vienas amerikoniškas žodynas taip aptaria: 1) bičiuliškas komplimentas, 2) spaudos banditizmas. An. Rg.

KLAIPĖDIŠKIO . . .

(atkelta iš 6 pusl.)

do vokiškos. Štai, pavarčius kelis klaipėdiškių vokiečių laikraščio "Memeler Dampfboot" (leidžiamo Vokietijoje) numerius, ypačiai mirties atveju skelbimų puslapiuose, randame tokias pavardes: Marinke Klumbjes, Michael Wilkbudies, Franz Paura, Arthur Saballus, Trude Bendigs, Martin Quauka, Johann Gelscheit, Anna Endrullis ir t. t. ir t. t. Pavardės, aišku, lietuviškos kilmės, kaip lygiai lietuviškos kilmės buvo ir tie žmonės. Tačiau jų siela — kas žino — buvo lietuviška, ar vokiška? . . .

Vokiečių žygis 1939 m. kovo 22 d. į Klaipėdą kaip tik paspartino to krašto lietuviškų pavardžių bei vietovardžių naikinimą ir lietuviškų sielų vokietinimą.

● Gyveno vienas toks Texas milijonierius, kurio pinigų suma banke buvo tokia didelė, kad turėjo iš jos padaryti mikrofilimą, kad galėtų sutalpinti į kišenę.

Kokią yra sovietuose penkių dienų savaitę

Ryšium su 50 metų sukaktuvėmis, kai visai Rusijai buvo užkeltas komunistų — bolševikų jungas, visoje Sovietų "Sąjungoje" įvedama 5 darbo dienų savaitė, kuri nieku nepakeičia dabar praktikuojamos 41 valandų savaitės. Tas "manifestas" pradės galioti tik nuo ateinančio lapkričio 7 d., kai sovietų despotijai sueis 50 metų.

Dabartinė sistema yra 5 dienų darbo savaitė po 7 valandas su 6 valandų pamainomis šeštadieniais. Dabar bus 5 dienų darbo savaitė po 8 darbo valandas, bet pridėdant prie kiekvienos pamainos po keletą minučių, kad pasiliktų kaip buvusi pilna 41 valandų darbo savaitė.

Dabartinė "reforma" yra viena iš visos eilės kaitaliojimų. Per karą visi turėjo dirbti po 11 valandų kiekvieną dieną. Karui pasibaigus įvesta 48 valandų savaitė; 1956 metais sutrumpinta iki 46 valandų, o 1960 metais Chruščiovas įvedė dabartinę 41 valandos sistemą.

Mao Cetungo "Main Kampf"

Maža raudona knygelė, pavadinama "Quotations From Chairman Mao Tse-Tung" jau parduodama kaip "paperback" JAV knygų parduotuvėse. Tai yra Kinijos komunistų tikintiesiems tas pats, kas buvo Adolfo Hitlerio "Main Kampf" vokiečių naciams. Jaunieji kinukai, kinų "komsemolas" arba kaip jie šiandien pasivadino "raudonoji gvardija", tą knygelę nešiojasi su savim ir iš jos mokosi sakinius atmintinai, ir juos deklamuoja, kaip kadaise kinai mokėsi ir deklamavo Konfucijaus išminties tarinius.

Kokią yra naujojo kinų "pusdievio" išmintis, galima spėti iš šio kio sakinio.

"Kontradikcijos (prieštaravimai) tarp mūsų ir priešo yra antagoništinės (priešingos) kontradikcijos. Žmonių gretose, kontradikcijos tarpe darbo žmo-

AR RAUDA . . .

(Atkelta iš 3-čio psl.)

dų ir vietomis kūrėsi sodybomis ar tvirtovėmis. . . Artinių jų santykiai su pirmąsiais Lenkija negincytini. . . Didžiausias normanų (vikingų, variagų) palikimas yra Sembos krašte (Sambija prie Karaliaučiaus), prie Viskiautų, netoli Kranto, atkastas kapinynas, liudijęs apie čia IX - XI amžiuje buvusią normanų koloniją. Sembos pusiasalis, žinomas "Gintaro Krantas", bus, matyt, viliojęs normanus įamne pastoviai kurtis. Panašią koloniją švedas B. Nerman nurodė buvus apie X amžių ir Nemuno žemupyje. Ta proga įdomu prisiminti miestelį Rusnės (Russ) kilmė ir vardas.

Apie normanus pačioj Lietuvoj ir Kuršė turime vieną rašytinį šaltinį — Rimberto šv. Ansgaro gyvenimo aprašymą. Psakojama, kaip švedų vikingai 853 metais apgulė Apuolės pilį, stengėsi ją paimti ir tuo būdu visą apylinkę palenkti sau, kaip anksčiau yra buvę. Gruobyne, Liepojos apskrityje, tyrinėtas didžiulis VII - VIII amžiaus gotlandiečių kolonistų kapinynas. Iš prekybos su Kuršu ir, aplamai, su Baltijos rytų pakraščiais išaugo IX amžiaus Birkos (Bjorko) miestas prie Maclaro ežero, garsus prekybos entras. Iš literatūros apie vikingus Lietuvoje autentiškus summctas tik J. Matuso rašinys "Vikingai, krikščionybė Zemaičiuose apie 850 metus ir Kuršas" (Aidai 9, 1958)

Vadinas, ar Eriko Raudos tėvas ar tėvo tėvas yra buvęs Lietuvoje, iš šių liesų informacijų deja nesimato! . . . J. Pr.

nių yra neantagoništinės, tuo tarpu kai tos tarpe išnaudojamųjų ir išnaudojančiųjų klasių priešais prie antagoništinio aspekto turi neantagonistinį aspektą" . . .

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

- SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILLIONUS dolerių savo apdrau-tiems nariams.
- SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybes apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.
- SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.
- SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigus aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.
- SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudus tik \$3.00 mokestis metams.
- SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudus mokestis \$2.00 metus.
- SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kiekvienas, kuris veiks ir ne plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMĄ dabar.

Gausit spausdintas informacijas, teigu parašysit

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA
407 WEST 40 STREET, NEW YORK, N. Y. 10011

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

20 Egipto paminklų jau išgelbėta

Prieš metus šioje vietoje buvo plačiai rašyta apie Egipto Sudaną, tema: "Nubijos sutemos" ir nurodyta, kodėl tuos paminklus reikėjo gelbėti. Asvano užtvanka, kuri sudaro 300 mylių ilgumo Naserio vardo ežerą, pradėjo apsemti didžiuosius faraonų paminklus bei maldyklas, žmonijos istorijai vis dėlto reikalingus daiktus reikėjo gelbėti. Ežero gilumas 1972 metais pasieks 200 pėdų.

Asvano užtvanka yra netoli Sudano dykumos, kur nuo seno Nilo pakraščiuose gyveno žmonės. Statant užtvanką Egipto valdžia tuos gyventojus iškėlė į saugesnes vietas. 3200 metų senumo tie gigantai pradėjo grimsti į sparčiai kylantį Nilo vandenį. Gelbėjimo talkon stoji 1960 m. UNESCO — Jungtinių Tautų švietimo, Mokslo ir Kultūros organizacija su 60 valstybių. Daugiausia darbu ir pinigais prisidėjo JAV. Du didieji paminklai Rimzio II ir karalienės Nefertari Abu Simbel vietovėje, 170 mylių į pietus nuo Asvano, — jau saugioje vietoje. 80 inžinierių, technikų ir 800 darbininkų dirbo prie šio projekto. Be to, prie to Abu Simbel jau buvo per vėlai pradėtas darbas, nes 1965 m. vandeniui bekytant, reikėjo pastatyti laikinai apsaugai užtvarką, kuri kainavo arti mil. dolerių.

Buvo sunkus darbas

Darbas pradėtas nuo kalno viršaus. Paminklai buvo piauštomi į sekcijas, kurių paskiri akmens luitai svėrė nuo 20 ki 30 tonų ir apie 1,000 tokių gabalų. Akmuo, ypač iš paviršiaus ir vandenyje labai suminkštėjęs, trapus. Bekeliant supiaustytus luitus, kai kurie iš jų aptrupė-

jo arba suskilo. Per didelį vargą ir sunkų darbą, tie paminklai dabar pastatyti saugioje, 210 pėdų aukščio vietoje ir jie atrodo taip, kaip anksčiau atrodė upės pakrantėje. Gražinti jiems senieji ieroglifiniai užrašai, kurie savo pranašystes toliau skelbs 57,000 Egipto Nubijos gyventojams, kurie prieš tris metus iš ten buvo evakuoti 30 mylių į šiaurę nuo Asvano.

Naserio ežeras padarys 35,000 akrų derlingos žemės, kur per tūkstančius metų saulė kepino ir vėjas smėlį pustė. Senos, sukrypusios Nubijos gyventojų lūšnelės liko po vandeniu. Valdžia padėjo gyventojams pasistatyti naujas, į šiaurę atkreiptomis durimis, čerpėmis dengtas trobeles. Be to, turės prėską vandenį, elektrą, ligonines. Pradėjo auginti cukrines nendres, daržoves. Nubijos gyventojų vandens svajonė taip pat išsipildė, dabar ta pati žemė bus drėkinama ir neš naudos, o kartu pakils ir kultūrinis gyvenimas.

Amados maldykla

Amados maldykla 120 mylių į pietus nuo Asvano, buvo labai atsargiai ir palengva vejkama ant hidraulinių keltuvų, colis po colio, net 1½ mylios ir pastatyta ant kalnelio 215 pėdų aukštumoje vakarinėje Nilo pusėje.

Dovona Amerikai

Denhour maldykla dabar stovi supakuota ir paruošta vežti į Ameriką, kaip Egipto dovana už didelę paramą. UNESCO sukėlė 70,000,000 gelbėjimui visų paminklų, kuriems grėsia pavojus. 20 tokių paminklų jau apsaugota. Taip pat viena iš Nubijos puikiausių Kalabsha maldyklų išgelbėta. Bet darbas dar nebaig-

DAGYS

"Dabar aš iosiu" (skulptūra)

LEIDZIA J. DAGIO MONOGRAFIJA

Kanadoje ofsetu spausdinama dail. ir skulptoriaus J. Dagio kūrybos knyga — monografija, albumo formato 11 x 8½". Tilps be teksto 140 nuotraukų, beveik visos per visą puslapį. Knyga rinkoje pasirodys šią vasarą. Gerame popieriuje, kietais apdais ir kainuos \$5.00. Leidėjas Amerikos Lietuvių Dailininkų Sąjunga.

atsikratė ir pusiau bizantiniu architektūros stiliumi. Barokas buvo plačiai paplitęs Vakarų pasaulyje.

Kai barokas gimsta, tai padaro galą originaliam (ankstyvajam ir velesniajam) gotikos stiliumi. Bet barokas dar nepasibaigė kitur. Iš Ispanijos jis buvo nukeltas į Pietų Ameriką, kaip viena iš gražiausių tų laikų nauja architektūros forma, skirtiną nuo gotikos, bet gimininga romaninei formai. Baroko stilius buvo jėzuitų mėgiamiausias. Net tapyboje barokas vaidino didelį vaidmenį.

Barokinių bažnyčių visur labai daug. Yra ir Chicagoje lietuvių šv. Kryžiaus bažnyčia Town of Lake, barokinė. Baroką daug kas vadina "gremėzdžiku", atsikišusiais kampais mūru. Bet ispaniškas, tikras barokas, tikrai gražus, ypač jis gražiai ir didingai atrodo saulėtuose kraštuose, kur nėra susikimšimo, kur iš tolo matosi bažnyčios kantuoti bokštai. Mūras paprastai esti iš balsganos ar gelsvos medžiagos.

Po baroko "mirties" Prancūzijoje atsirado rokoko stilius, tai labiau interjero menas: delikatinas, kaip Liudviko XIV perdidelis lepumas, — jo skonio simbolis. Greit užmirštas.

ALFONSO DARGIO PARODA

Alf. Dargio darbų paroda atidaroma balandžio 7 d. 7:30 val. vak. Standard Federal Taupymo bendrovės patalpose, 4192 Archer Ave.

— NAUJIENOS. CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, APRIL 1, 1967

ABU SIMBEL 67 pėdų kolosas prie Nilo upės, dabar iškeltas į saugią vietą